

DALŠÍ VÝZNAMNÍ BOHOVÉ HINDUISTICKÉHO

PANTEONU:

- jelikož je každý z bohů nositelem nejvyšší energie **brahma**, může si každý smrtelník vyvolit libovolného boha za svého **nejvyššího boha** a toho uctívat
- **dévové**: božské bytosti příznivě nakloněny lidem
- **asurové**: zlovolní démoni (viz staroíránská Avesta, kde je **Ahura Mazda** nejvyšší bytostí dobra a **daevové** jsou jeho nepřáteli – někdy se to vysvětluje jako důsledek **ideové roztržky** uvnitř původní indo-íránské kmenové pospolitosti, jež vedla k oddělení obou velkých národů)
- **asurové** zprvu představovali **ztělesnění přírodních sil** a byla jim připisována plodivá moc, v pozdější védské mytologii vystupovali jako **zlovolné bytosti** zneužívající své okultní schopnosti k tomu, aby škodili lidem a zápasili s bohy o světovládu

- **déвовé** i **asurové** povstali z dechu stvořitele, hinduistická mytologie oplývá příběhy o jejich vzájemném soupeření

Varuna (Všeobjímající):

- starobylé védské božstvo – personifikace nekonečné **nebeské klenby**
- prvotní vládce všehomíra, **ochránce** kosmického pořádku (jeho protějšek byl v Persii Ahura Mazda)
- dle mytologie sídlí ve **zlatém paláci** v nejvyšším nebi, odkud shlíží na dění ve všech světech, v čemž mu pomáhá vševidoucí **slunce** a bezpočet **špehů**
- své **vyznavače** a **spravedlivé** lidi obdařuje přízní, zprošťuje vin a plaší od nich smrt – **hříšníky** lapá do pout – **kajícím** promíjí
- vládne kouzelnou **mocí májá**, s jejíž pomocí zažehuje ranní červánky, **posouvá slunce** po jeho nebeské dráze a zahaluje jeho tvář dešťovými **mraky**

- z jeho vůle se nad zemí klene **obloha**, řídí střídání **noci a dne**, sled **měsíců** a **ročních období**
- **vítr** je jeho dech, **řeky** podle jeho příkazů plynou do moře a nikdy je nepřeplní
- později nastal **úpadek jeho významu** a z ochránce kosmického pořádku se stal bůh **moří a řek**
- jeho jízdním zvířetem je vodní příšera **makara** a ti, kdo zemřeli **utopením**, odcházejí do jeho království
- jeho místo na vrcholu panteonu následně zaujal bůh **Indra**

Indra:

- védský bůh **hromu a blesku**, vládce vesmíru, **pán lidí i bohů**, jemuž se silou nikdo nevyrovná
- jeho oblíbenou zbraní je **hromoklín** (sans. **vadžra**, tib. **dordže**) opatřený 1.000 ostrými špicemi, jenž připomíná sluneční kotouč na obloze (v Tibetu se používá jako rituální **duchovní žezlo** pro práci s energií), mezi další jeho zbraně patří **luk se šípy**, z nichž má každý 100 hrotů a vždy neomylně zasáhne cíl, a **sít**, kterou zneškodňuje nepřátele
- jezdí na nebeském **slonu Airávatovi** (má často 3 hlavy) nebo ve **zlatém voze** taženém 2 až 1.100 **rudohnědými koňmi**, rychlými jako myšlenka
- má **ryšavé vlasy** a **rudý vous**, 4 mohutné paže a bezedný žaludek

- jednou vypil jedním douškem **30 jezer opojné sómové šťávy** (ve védách je sómová šťáva popisována jako rituální nápoj, který patrně přivodil vidiny, není však jasné, z čeho se vyráběl, snad šlo o sušenou muchomůrku červenou – více in *Kulturní antropologie*) a v rozjařenosti se pak vzmužil k velkolepým heroickým výkonům:
  - vybojoval lýtý zápas s **démonem sucha Vrtrou** a uvolnil stavidla nebeských vod, čímž uvolnil vody ze zajetí (byl konec sucha, nebo nastala potopa?)
  - slunce navrátil na jeho dráhu
  - vyvrátil opevněná sídla svých nepřátel
- na počest svého vítězství nad Vrtrou nechal postavit ve své nebeské říši velkolepý **palác** – zavolal božského architekta a ten podle jeho požadavků postavil palác, ale vždy, když ho dokončil, zadal Indra ještě velkolepější požadavky, a tak palác mohutněl a architekt začal být znaven a postěžoval si **Višnovi...**

- Višna na sebe vzal podobu **10letého dítěte** a vstoupil do paláce, Indra ho přijal a dítě se ho zeptalo, kdy bude palác ukončen, a dodalo, že „minulý Indra neměl tak velkolepý palác“
- Indra byl zaskočen poznámkou o „minulém Indrovi“ a začal zkoumat vědomosti dítěte, které mu vysvětlilo, že vesmír je vícenásobný (každý se svým Trímurtim a každý zanikne, aniž by věděl o existenci paralelních vesmírů), Indra – otřesen pomíjivostí vesmíru – nařídil ukončit stavbu paláce s tím, že jeho ambice jsou naplněny
- vytlačil **Varunu** (představitele staršího vesmírného řádu) z role vládce hinduistického panteonu – stal se vládcem **bohů** i nebeské klenby
- jeho nadoblačné království se nazývá **Svarga** (viz slovanský Svarog), obývané mj. i nebeskými **vílami**, které na Indrův rozkaz sestupují na svět, aby rušily **kajícníky** v jejich pokání, kdykoli se vládce bohů cítí jejich askezí ohrožen

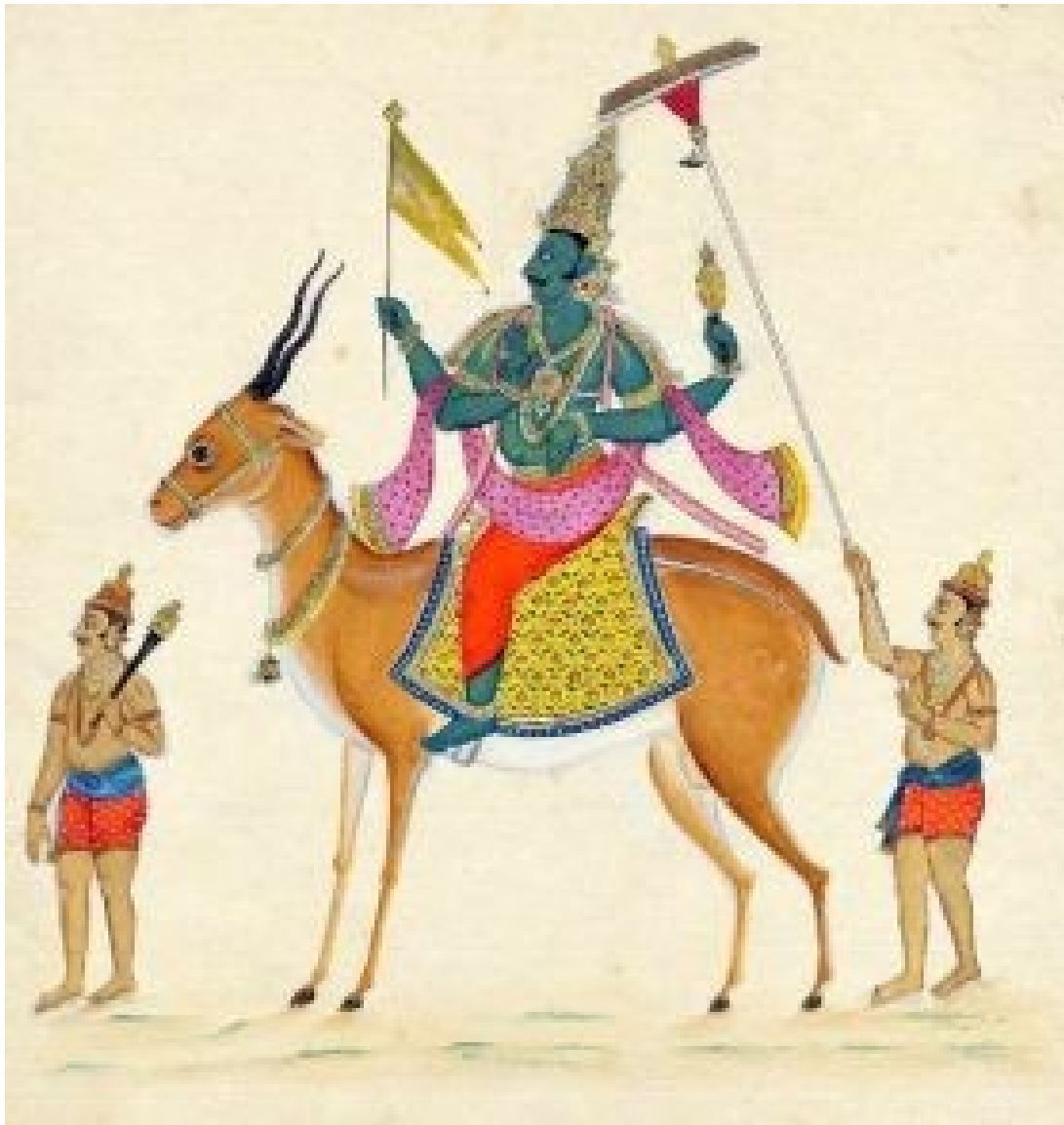
- byl značně potentní, za svedení princezny **Ahalji** mu na těle naskákalo **tisíc ženských ohanbí**
- V **Mahábháratě** je popsán následovně: když **Ardžuna** odešel do podhůří **Himaláje**, aby se tam kál a postil a za **akezi** obdržel božské zbraně do velkého boje, kdosi ho náhle zavolal jménem: *„Byl to jakýsi svatý muž, sluncem tmavě opálený, se spletenými vlasy, jenž seděl se zkříženými nohama pod košatým stromem. Z jeho nahého těla sálal božský jas.“* (převyprávění V. Miltnera)
- časem začal Indrův kult **ztrácet na významu** a čelní místo panteonu zaujal **Višnu** a **Šiva** (údajně si to zavinil svou nezřízeností a nevázaným počínáním, dokonce vraždil bráhmany, což je smrtelný hřích, v důsledku čehož prý ztratil nejen ctnost, ale i magické schopnosti, jež pak přešly na bohy Dharmu a Vájua)
- jeho družinu tvořili **marutové** – védští bohové **bouří, dešťů, blesků a divokého povětrí**

Váju (Vítr, Vzduch):

- bůh **větru** indo-íránského a védského původu (viz perský Váju)
- povstal z **dechu** kosmického obra **Puruši**
- má 1.000 očí, je rychlý jako **myšlenka**, spolu s Indrou se proháněl po nebi v **zářivém kočáře** se spřežením až 1.000 ohnivých ryzáků (jezdí též na **koze** a v rukou drží **praporky**)
- sdílí též Indrovu slabost pro opojný **sómový nápoj**, jehož první doušek si kdysi vydobyl, když v závodě předhonal ostatní bohy
- má **očistnou moc**, dokáže odvracet neštěstí
- svým **vyznavačům** skýtá hojnost, potomstvo, věhlas, ochranu a jejich nepřátele zahání na útěk
- je vládcem nebeských hudebníků
- podobně jako u Indry – i jeho **věhlas** v mladší mytologii **upadá**

Váju

Agni:

- bůh **ohně** (staré indo-íránské božstvo), kromě Indry nejvýraznější postava hinduistického panteonu
- zrozen z lůna nebeských vod – na svět jej lidem přinesl posel boha slunce
- je **poslem bohů**, jeho ústy a jazykem bohové požívají **obětní pokrmy** (spojující pozemský a nadpozemský svět), tlumočí bohům **chvalo zpěvy** pronášené na jejich počest
- střeží zdárný **průběh obětí**
- zobrazován jako rudý muž o **3 nohách** a **7 pažích**, se **2–7 obličejí** (případně se 2 kozími hlavami), má **7 jazyků**, vlasy jako **ohnivé plameny** a z úst mu vyčnívají **4 ocelové tesáky**
- jezdí na **beranovi** nebo v **kočáře** taženém rudými koni (kteří mají též po 7 jazycích) a spřežení za sebou zanechává spálenou stopu

- protože jej lidé denně znovu rozněcují, je současně **starý i mladý**
- skrývá se ve vodách jako **nebeský oheň** – s **deštěm** sestupuje na zem, čímž skýtá zemi životadárnou vláhu, a usazuje se v **rostlinách**, z jejichž dřeva pak **třením** znovu povstává (tehdy se o něm hovoří jako o dítěti, které při svém zrodu pohlcuje vlastní rodiče – tj. dřevo)
- **živočišným teplem** projevuje svou přítomnost v těle zvířat i člověka – představuje **životní jiskru**, jež doutná v nitru každého živého stvoření (v srdci)
- je dárce rodinného blaha i hmotného prospěchu a tím i důvěrným **společníkem člověka**, hostem i pánem **lidských příbytků**, které **chrání** před zlými silami a nepřáteli – svým světlem zaplašuje **mocnosti temnoty**, ohnivým jícnem pohlcuje **démony** a proklává jejich srdce plamennými oštěpy

- na své **uctívače dohlíží** tisícovkou očí, chrání je a jejich **nepřátele spálí** jako suché křoví, propadlíky zlu porazí jako bleskem zasažený strom
- vládne všem nebeským, pozemským i podmořským **pokladům**
- nabývá strašlivé ďábelské podoby (jako Kravjád, tj. požírač masa) na **žárovišti mrtvol**, kde stravuje tělesnou schránku člověka, aby jeho **duši** odvedl **kouřem** pohřební hranice do nebeského světa spravedlivých
- to on ozdobil nebe **hvězdami**, svými plameny a kouřem podpírá **nebeskou klenbu**, čímž odděluje **svět bohů** od **světa lidí** a každé ráno **pobízí Slunce** k pravidelné pouti po obloze
- **Mahábhárata** popisuje jeho zjev
Jde o příběh, kdy byl **Kršna** (ještě před velkým bojem) na návštěvě u svých bratrů Pánduovců – a s **Ardžunou** se vydal vykoupat do řeky Jamuny:

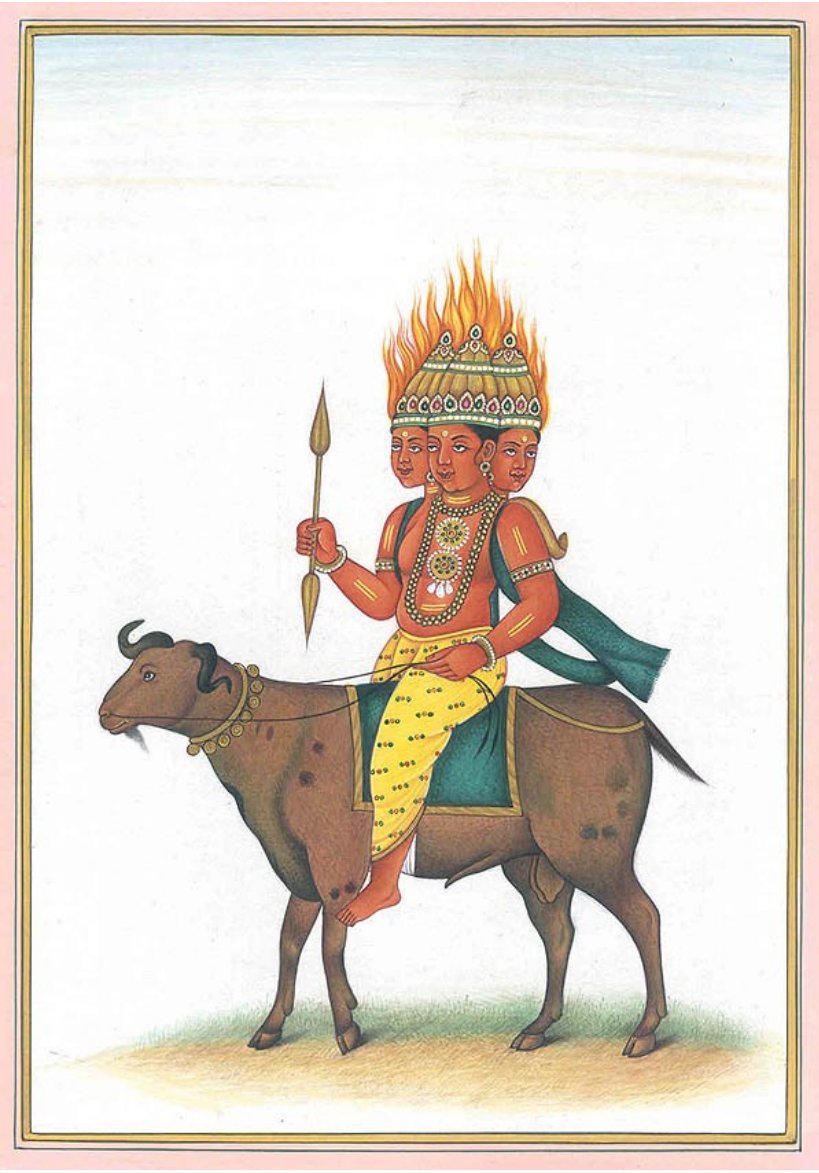
➤ *„Přistoupil k nim vysoký snědý bráhman v bílém oděvu, vlasy a vousy ryšavé až doruda, oči velké jako lotosové květy. Vycházela z něho zvláštní zář. Ardžuna a Kršna rychle povstali, aby ho pozdravili, jak se sluší zdravit ctihodné světce.*

Bráhman pravil zvučným hlasem: ‚Jsem Agni, bůh ohně, a jsem hladov. Dejte mi jíst.‘

‚Co bychom ti měli nabídnout, ó Agni?‘ zeptal se Ardžuna uctivě. ‚Co ti chutná?‘

‚Chutná mi vše, co hoří. Chtěl bych pozřít tamten Indrův les, neboť Indra zháší můj oheň svými dešti. Držte tedy Indru v šachu svými zbraněmi a já zatím budu požírat jeho les.‘

➤ podle převyprávění **Vladimíra Miltnera** (Praha 1988, s. 86)

Agni

Agni

Súrja (Svítivý):

- bůh Slunce, personifikace **slunečního kotouče**, jehož kult se do Indie dostal patrně z **Persie**
- nevykazuje vysoký stupeň antropomorfizace, někdy splývá čistě se slunečním kotoučem
- na denní pouť po nebeské klenbě se vydává ve **zlatém voze** o 1–7 kolech, který představuje **solární rok**, vůz je tažen **7hlavým hřebcem** anebo zářícím grošákem
- jako **vozataj** slouží Súrjovi **Aruna** (Růžový), ztělesňující ranní i večerní **šerosvit** – jeho matka ho vyseděla z vejce, avšak v nedočkavosti jej předčasně zbavila skořápky, takže přišel na svět s nevyvinutýma nohama (proto jezdí coby vozataj na voze)
- z nebeské klenby Súrja shlíží na všechno **konání smrtelníků** a váží jejich **vinu a nevinu**, od něj lidé získávají schopnost **vidění** a zrak zemřelých se navrácí k němu zpět (viz etymologie slova „svět“ – tj. světlo, jež nám umožňuje vidět „svět“)

- svými **paprsky zaplašuje** temné síly, nebezpečí, neduhy, zlé sny
- jako věčný zdroj a **dárce života** představuje nebeskou **bránu k nesmrtelnosti**, jíž procházejí zemřelí z našeho temného světa dočasnosti do nadčasové **říše světla**
- v *puránách* je líčen jako **nevelký mužík** s tělem zářícím jako leštěná měď, se **zarudlýma očima**
- když se oženil, jeho **manželka Ušas** (védská bohyně úsvitu) se k němu nemohla pro přílišný žár přiblížit, a tak mu tchán na svém soustruhu **ubral osminu jasu** – a ze získaného odpadu zhotovil božské zbraně: Višnuův ohnivý disk, Šivův trojzubec, Skandovo kopí a další zbraně bohů

Surové:

- skupina polobožských bytostí obývajících **nebeské sféry** (svar, viz slovanský sluneční bůh Svarog), spjatých se slunečním bohem
- bojovníci s démonskými asury

Déví – Velká bohyně (též Bohyně matka či Velká májá „Mahámájá“):

- „dévové“ jsou božské bytosti hindského panteonu – a „déví“ jsou různé podoby ženského božstva
- kult **Bohyně matky** je spjat se starým původním **předárjovským božstvem**, jde o nejstarší indické božstvo
- mnohé jeho prvky vycházejí z **animistických představ**, jimiž se vyznačovala předárjovská božstva a jež jsou v Indii dodnes uctívána u potomků kmenů **původních obyvatel** (zvláště u jihoindických Drávidů), animisté věří v duchy přírody a oduševňují řeky, hory, stromy i zemi, kterou pokládají za **tělo Bohyně matky**
- hojně uctívána, má **mnoho podob**, můžeme je rozdělit do **2 kategorií**:
  - 1) **milostivé**, ochranné a vyživovací božstvo (rození a růste)
  - 2) **hrozivé** a destruktivní božstvo (zánik živého)

- slučuje tím v sobě 2 **protipóly**: je velkorysou **dárkyní života** i nelítostnou **ničitelkou** všeho smrtelného
- údajně má **108 jmen** i podob (komplikované božstvo)
- je **lúnem** všeho živého na zemi, ale životy, které darovala, posléze nemilosrdně **maří** – jen díky tomu však může být životní koloběh na Zemi udržován, neboť vše se **neustále omlazuje** zánikem starého
- bývá zobrazována buď jako svěží, smyslná žena v podobě **matky**, nebo jako mocná **válečnice** s **mnoha pažemi**, jejím symbolem je **jóni** (symbol vagíny), v němž bývá často umístěn **lingam** (symbol Šivovy plodnosti), bere na sebe i podobu **ničitelky** (při tom ji doprovází tygr nebo lev), mívá červený vyplazený **jazyk** a **náhrdelník** z lidských lebek
- rituálním úkonem vztahujícím se k této bohyni byla **krvavá oběť**: ještě v 19. stol. byly v Indii obvyklé i **lidské oběti**, jež jsou **zakázané** od roku **1835** (tato bohyně byla totiž nesmírně lačná a nenasytná – na indickém venkově je uctívána dodnes)

- **terakotové sošky žen** s čnějícími ňadry (venuše) byly nacházeny v povodí Indu z doby 3.–2. tisíciletí př.n.l. a byly zpodobněny se složitými pokrývkami hlavy a zdobeny šperky, což svědčí o tom, že byly kultovními postavami a uctívány jakožto bohyně (ve svatyních, na oltářích)
- rysy tohoto prapůvodního božstva můžeme dodnes zřetelně rozpoznat u bohyň **Kálí, Déví a Durga** – nemilosrdných **ničitelek**, ale i u laskavější **Amby** (matky) či **Párvatí** (Šivovy božské choti)...

Durga (Nedostupná):

- slučuje v sobě několik lidových **přírodních kultů** – spjatých s **horami, ohněm a vegetací**, její kult je silný zvláště v **Bengálsku** (kde je považována za strašlivý aspekt Párvatí)
- v *puránách a epické mytologii* vystupuje jako **ničitelka** mocných **asurů** (démonů), které často nikdo jiný nezvládal porazit – ztělesňuje **děsivou stránku Šivovy plodivé síly**
- vystupuje v mnoha podobách: mívá **10 i více paží** a k jejím atributům patří sloní či tygří kůže, kost, dýka, luk a šíp, palice, zvonec, meč a štít, náhrdelník z lidských lebek, smyčka, oštěp, lastura, plod bilvy, papoušek, trojzubec, hromoklín
- jejím jízdním zvířetem je **lev** nebo **tygr**
- její družinu tvoří **8 démonek**, které dovršují kruté dílo své velitelky a živí se pozůstatky po jejích **krvavých hostinách**

Durga

Durga

Kálí (Černá):

- v této podobě představuje Bohyně matka **úpadek**
- hrůzostrašné **ničivé božstvo**, ztělesňující **děsivé stránky Šivovy božské energie**, jež působí krveprolití, mor, hrůzu a smrt
- podobně jako Šiva se **straní společnosti** ostatních bohů (ti se jí obávají, snaží se s ní vycházet v dobrém), též jako Šiva s oblibou setrvává na **pohřebištích** a s chutí řádí na světových **bojištích**
- symbolizuje přirozený proces **zániku** v čase, proto její ničivá moc zároveň vytváří předpoklady pro **vznik nového života**
- zobrazována jako ohyzdná, často vyzáblá **žena** s vyplazeným **jazykem** a **očima** podlitýma krví, kolem krku má **náhrdelník** z lidských lebek, ve svých **4 rukou** svírá různé předměty (zpravidla useknutou hlavu, dýku, bodec, trojzubec – zbraně naznačují její zhoubnou sílu a useknutá hlava připomíná, že život a smrt jedince jsou pouhé **epizody** v nekonečném **proudu času**)

- někdy bývá zobrazován pod jejíma nohama **Šiva** (její manžel), na jehož těle stojí či křepčí – poté, co byla rozlícena bojem s démony, Šiva se jí postavil do cesty, aby její plenění zadržel
- její **nahota** ukazuje, že strhala všechny **závoje existence** (máji) a odhodila veškerý **klam**
- tělo má **černou barvu**, neboť v této barvě se ztrácejí všechny rozdíly – na některých vyobrazeních drží dokonce svou **vlastní hlavu** oddělenou od trupu a žíznivě chlemtá **proud krve** tryskající z tepen
- ač je nejděsivější a nejobávanější postavou hinduistické mytologie, její četní **vyznavači** k ní mají vřelý vztah
- v minulosti jí byly přinášeny **lidské oběti**, dnes je střediskem jejího kultu kalkatský **chrám Kálíghát**, kde věřící uctívají při **kálíghátských slavnostech** tuto bohyni krví zvířat, nejčastěji **koz** (při takové slavnosti bývá státo až 800 kůzlat, jejichž hlavy pak jsou vršeny před obrazem Kálí), ale zvířata jsou této bohyni obětována prakticky po celém indickém venkově

Kálí

Kalí

Jama (Omezovatel):

- vůh **smrti** a soudce **zemřelých**
- narozen jako **smrtelník** slunečnímu bohu **Vivasvánovi** a jako 1. se pak odebral cestou předků do nebeských sfér, čímž dosáhl zbožštění
- zobrazován jako **kulhavý** mužík **strašlivého vzezření**, černé či zelené barvy, oděný do rudého šatu – ozbrojen **kyjem** a **smyčkou**, do níž lapá své oběti, jezdí na černém buvolovi a jeho posly jsou **holub** a **sova**, kteří věstí blížící se smrt (viz taktéž mytologie jiných národů)
- duše zemřelých putují do **podsvětní říše**, kde vládne, vchod do podsvětní říše hlídají krvelační **psi Sáráméjové** – jde o **dvojici čtyřokých psů** – Šabala (Žíhaný) a Šjáma (Temný), aby kolem nich mohla duše bezpečně projít, vkládali pozůstalí zesnulým do dlaní **ledviny** či jiné vnitřnosti obětního zvířete, kterými má duše psy při průchodu bránou uspokojit

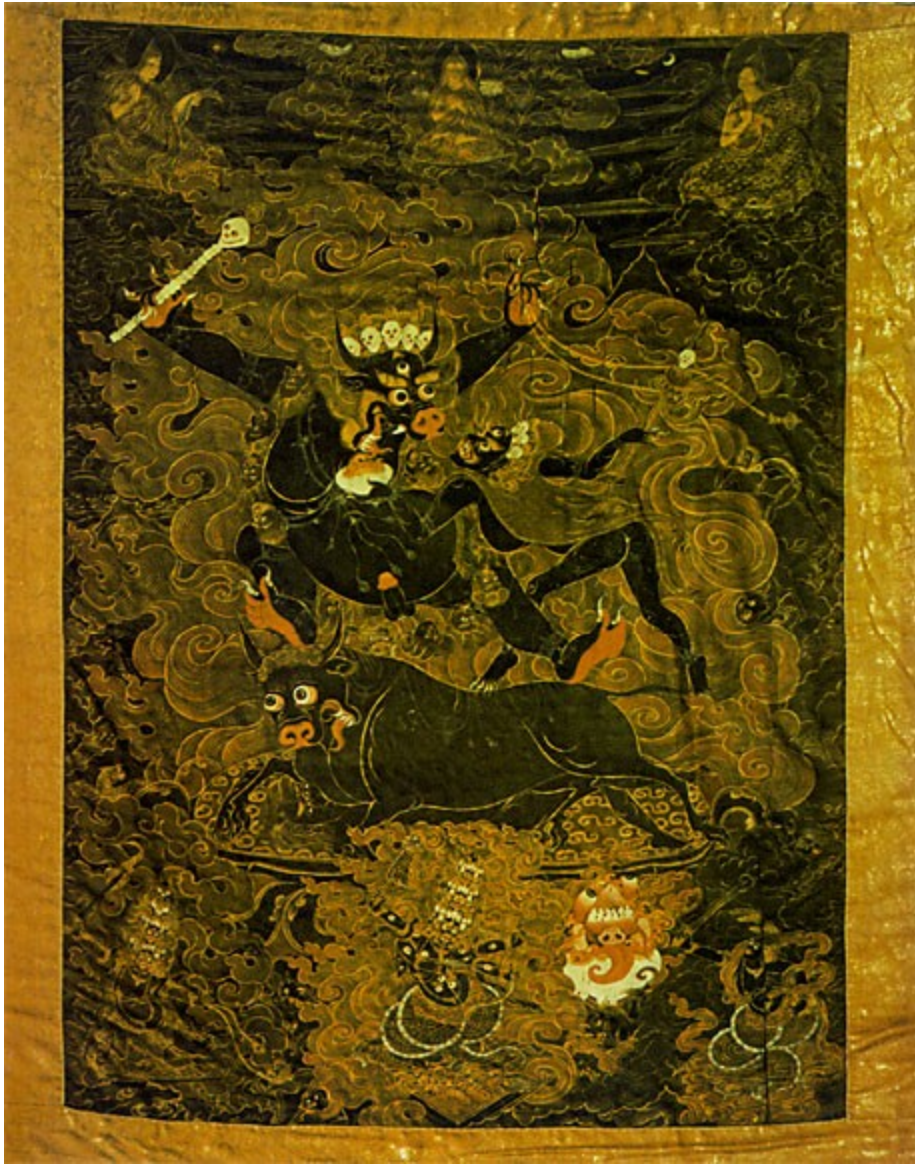
- každý přichází do podsvětní říše je předveden do **soudní síně**, kde je Jama hlavním **soudcem** – i proto bývá někdy označován jako **Dharmarádža** (Král dharmy, tj. spravedlnosti), který na základě skutků duší při jejich předešlém životě vynáší **rozsudek** o jejich dalším osudu
- soud probíhá tak, že **zapisovatel** přečte ze svých záznamů souhrn všech dobrých i špatných skutků zesnulého, na jejichž základě vynese Jama **neodvolatelný rozsudek**
- některé mytologické prameny uvádějí dokonce zvláštního boha **Čitrakáru**, který **zaznamenává skutky** všech lidí na zemi a podle jeho **záznamů** se pak posmrtný rozsudek určuje
- pak jsou duše spravedlivých povzneseny do některé z **nebeských sfér**, zatímco hříšníci jsou uvrženi do některého z **28 pekel** – tam však přečkávají jen dočasně, po skončení odměny či trestu jsou duše zase znovuzrozeny na zem, aby se množstvím životů stávaly stále lepšími (jakýsi „duchovní Darwinismus“)

- je možné vinu i trest **kombinovat**, jak to známe z *Mahábháraty* (např. za konkrétní dobré skutky je dotyčné bytosti vyměřena určitá doba v nebeských sférách, a za špatné skutky jistá doba v pekle), části odměny v nebi se lze dokonce vzdát ve prospěch jiné duše v pekle, již je tím utrpení zkráceno
- nejstrašnější muka čekají ty, kteří nedbali **svatých písem** a kteří spáchali **cizoložství**: jsou vhozeni do **řeky Vaitraní** plné výkalů, moče, krve, kostí, chlupů, kusů masa, tuku, nehtů, drápů atd. (tato odporná břečka jim pak slouží po dobu trestu za příbytek i potravu, přičemž na ně neustále útočí dravé šelmy)
- jiní hříšníci jsou nuceni pít **roztavené železo** – a kdo zabíjel zvířata a jedl jejich maso, smaží se v **rozpáleném oleji** po tolik let, kolik bylo chloupků na těle jeho obětí
- na své **předchozí existence** si běžně **nevzpomínáme**, podle **purán** na ně člověk zapomíná v okamžiku svého porodu a jeho duše se na ně rozpomíná po smrti těla

- **svatým životem** či **duchovním úsilím** však můžeme získat možnost **rozpomenout se** na svá předchozí vtělení již zaživa
- jak posmrtný pobyt může vypadat, popisuje ***Mahábhárata***:
- zbožný a spravedlivý **král Vipaščit** zemřel a byl odsouzen k **tisícům let** pobytu v **nebi** odměnou za své ctnosti a dobré skutky a k trestu strávit **jediný den** v **pekle** za drobný **prohřešek**, jehož se dopustil tím, že jednou zanedbal plodný den své manželky a nespal s ní – Vipaščit si zvolil, jak bylo jeho právem, strávit nejdřív onen **den v pekle**, aby se pak mohl plně těšit z dlouhého pobytu mezi **nebešťany**, ale když zažil, jak trpí duše v pekle, jeho soucitné srdce mu nedovolilo užívat si nebeských radovánek, a tak **rozdal své zásluhy**, za něž si zasloužil nebe, mezi tyto **ubožáky**, aby jim zkrátil muka pekelného utrpení (i když tím sám ztratil nárok na **rajské slasti**)

- možnost **předání zásluh** – tzv. **karmanů** – jiným osobám stojí za pozornost (v této tradici se patrně jedná o pozůstatek původního **nevédského náboženství**)
- v jiné epizodě **Mahábháraty** je bůh Jama popsán v jedné následně:
- mladý král **Satjavant** měl dle svého osudu **zemřít do roka od svatby** se svou ctnostnou ženou **Sávitří** (jmenuje se podle Brahmovy choti), když **bůh Jama** spoutal duši jeho muže **smyčkou** a odnášel ji do podsvětí, Sávitří se ho podařilo svým pokáním, neústupností a chytrostí cestou do podsvětí **umluvit**, aby ho nechal dál žít na světě
- vládce podsvětí je při svém příchodu popsán takto:
- *„Tu se blížil zvláštní muž, jenž zářil a byl krásný, a přece naháněl hrůzu. Byl oděn v tmavě červené roucho a na hlavě měl zlatou čelenku. Jeho temné oči plály nevídaným jasem a v ruce měl provaz se smyčkou.“*

Jama

Jama

Rudra (Vřešťoun):

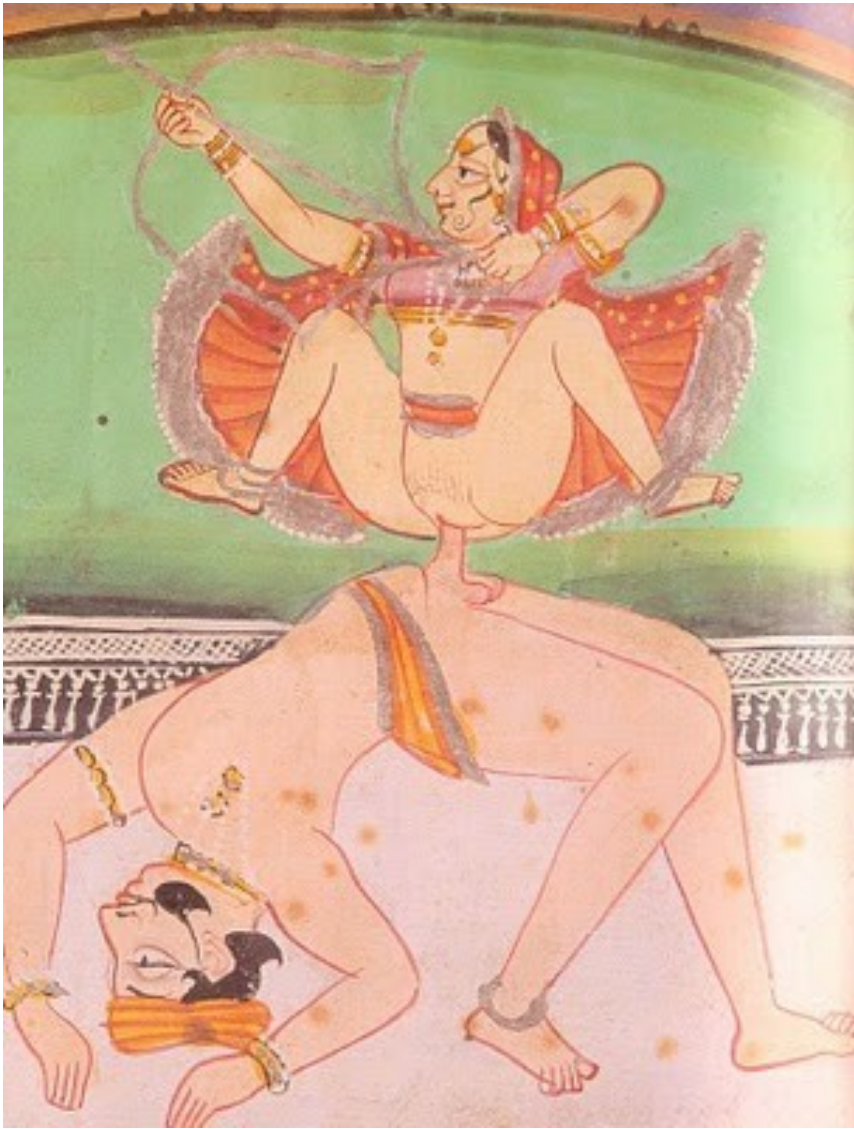
- ztělesňuje **ničivé síly** přírody – bůh **bouří** třímající **hromoklín** coby nástroj zkázy
- projevuje se v děsivé, zlovolné a nepřátelské podobě, jeho **hněv** je nekonečný a bezdůvodný (má však i konejšivou, vlídnou a dobrotivou tvář)
- védský **předchůdce** boha **Šivy**, ztělesnění **ničivé složky Šivovy osobnosti**
- podle véd se zrodil z **kapky krve**, která **Brahmovi** ukápla do **ohně**, když si utíral čelo a škrábl se kouskem obětního dřeva
- žije v **divočině**, je **špinavý**, má zcuchané vlasy, černé břicho a červená záda – na rozdíl od válečníků Indry a Varuna nebojuje v bitvách na straně bohů
- jezdí na **divokém kanci**
- **obětiny** mu nejsou přinášeny stejným způsobem jako ostatním bohům – dostává jen smíchané **zbytky** pohozené na **zem**

Rudra

Káma:

- bůh **lásky** a **milostné touhy** (i platonického vzplanutí)
- zobrazován jako sličný mladík jezdící na papoušku či pávu
- ze svého **luku z cukrové třtiny s tětivou z roje včel** střílí květinové šípy (zasažení se neubrání milostnému citu)
- když se jednou **Šiva** pohroužil do meditace tak silně, že zapomněl na okolní svět, ovládl vesmír démon **Táraka**, jehož mohl přemoci pouze Šivův syn – znepokojení bohové se proto obrátili na Kámu, který jediný dokázal navrátit Šivu k radostem manželského života, a Šiva se svou manželkou počali syna **Skandu** (bůh války), díky němuž získali bohové trvalou převahu nad asury
- opovážlivého Kámu však Šiva pohledem svého 3. oka spálil na prach – na naléhání Kámovy vdovy **Rati** (ztělesnění smyslové rozkoše) přivedl jejího muže zpět k životu (ale jen jako představu přetrvávající v mysli živých tvorů)

Káma a Rati

Pišáčové (Dychtiví masa):

- skupina běsů a démonů, obývajících **pohřebiště** a působících **zhoubné choroby**, živí se masem mrtvol, pijí lidskou krev a svou zlobou a podlostí předčí všechny ostatní zlé duchy
- povstali prý společně s Rákšasy z různých zbytků, které Brahmovi odpadly od ruky, když tvořil lidi a bohy

Rákšasové (Před nimiž je třeba se chránit):

- skupina děsivých a krvelačných démonů – zapřisáhlých nepřátel lidí
- i oni přebývají na **pohřebištích** a živí se masem, **maří oběti** a loupí obětiny, dává malé **děti** a ruší **svaté muže** při náboženských obřadech
- zvláštní moci nabývají za soumraku a během tmy, dovedou **měnit podobu** a pohybují se rychleji než **vítr**
- jsou děsivého vzezření s jedním okem, zrudně pokřivenými údy a jsou obří postavy

Rákšasa

- pozemšťané i polobožské bytosti mohou být za své kruté prohřešky často odsouzeni, aby se **zrodili jako rákšasové** (a v této strašlivé podobě si zasloužili vykoupení)

Bhúta (Bytost):

- duch **zemřelého**, jenž byl zprovozen ze světa násilným způsobem, anebo za něhož nebyly vykonány předepsané **zádušní obřady**
- podle rozšířených představ žijí bhútové v lesích, na žárovištích mrtvol a v opuštěných obydlích a **působí lidem zlo** – šílenství, horečná onemocnění, záchvaty, kožní choroby, mor, nevysvětlitelná úmrtí a napadají i úrodu i dobytek
- za účinný prostředek k jejich odstranění je považováno **pálení kurkumy**, jejíž dým jim nahání strach, jinak se doporučuje přinášet jim ráno a večer **smírné oběti**

Posvátná hora Méru:

- hora Méru představuje v hinduismu, buddhismu i džinismu **posvátnou horu**, která je **osou světa a středem vesmíru**, tedy všech fyzických i nehmotných úrovní vesmíru (tj. světů nebeských, podsvětních i toho pozemského)
- na jejím úplném vrcholu se nacházel ráj **boha Indry** s jeho **sídelním palácem**, kolem ní se nacházela **sídla** dalších významných hinduistických **božstev** (Brahma, Višnu, Šiva, Agni, Súrja aj.) i **polobožstev** (sloužících Indrovi)
- řeka **Ganga** – podle mýtů pramenící ve vesmíru – stékala právě po úpatích hory Méru dolů na Zem
- mnohé hinduistické **chrámy** (včetně kambodžského Angkor Watu) představují tuto posvátnou horu
- je popsána v mnoha posvátných textech, např. v *Mahábháratě* či *puránách* (obklopena soustředěnými prstenci 7 moří, 7 světadílů a 7 nebes)

- podle mytologie se nachází jak v **hmotném světě**, tak i ve **světě duchovním** a dokonce i v každém **lidském těle**
- snad každé etnikum mělo nějakou posvátnou horu (a když ne, stavěli si „umělé posvátné hory“ **pyramidy** či stupňovité **chrámy**), posvátné hory symbolizovaly střed země a osu vesmíru (Řekové měli Olymp, Kogiové Sierru Nevadu, Čechové Říp atd.)
- podle spisů **hathajógy** představuje hora Méru v lidském těle **Sušumnu** – nejdůležitější energetický kanál vedoucí páteří vzhůru od kyčle (rovnoběžně s míchou), právě tudy prochází i síla **osvícení** (a po stranách Sušumny vede **dráha slunce** v podobě kanálu **Pingala** a **dráha měsíce** v podobě kanálu **Ida**)
- **7 ostrovů** hory Méru je **7 čakr** v lidském těle (energetických center), kterými Sušumna prochází

více o hindských mýtech in: **Bohové s lotosovými očima – hinduistická mytologie** (Dušan Zbavitel a kolektiv autorů)

hora Méru